

Ohje kilpailulainsäädännön noudattamisesta

2009

**Ohje
kilpailulainsäädännön
noudattamisesta**

Sisällysluettelo

1. Johdanto 3

1.1 Taustaa 3

1.2 Ohjeen tarkoitus 4

1.3 EK:n ja sen jäsenliittojen asemasta 4

2. Kilpailua rajoittava yhteistyö ja kartellikielto 6

2.1 Mitä kartellikielto tarkoittaa? 6

2.2 Millä tavoin kartellikiellon rikkominen saattaa tapahtua? 6

2.3 Millainen yhteistyö on kielletty? 7

2.4 Mistä ei saa keskustella? 9

2.5 Miten kartellikielto on otettava huomioon tilastoinnissa? 12

2.6 Miten kartellikielto on otettava huomioon kokouksissa? 14

2.7 Onko kartellikiellosta poikkeuksia? 15

3. Määräävän markkina-aseman väärinkäytön kielto 17

4. Viranomaisten valtuudet 19

5. Ohjeet tarkastuksen varalle 20

6. Asianosaisten puolustautumisoikeudet 21

7. Seuraamukset kilpailulainsäädännön rikkomuksista 22

Lisätietoja 24

1. Johdanto

1.1 Taustaa

Kilpailulainsäädännön tarkoituksena on varmistaa, että taloudellinen kilpailu markkinoilla toimii. Kilpailulainsäädännöllä suojataan kilpailumekanismia itsesään, eikä yksittäisiä sopimussuhteita tai yksittäisiä yrityksiä.

Toimivassa kilpailussa yritykset voivat päästä markkinoille vapaasti ja niiden toiminta markkinoilla perustuu kunkin yrityksen itsenäiseen päätöksentekoon. Toimiva kilpailu kannustaa yrityksiä hyödyntämään resurssejaan tehokkaasti ja kehittämään parempia tuotteita ja palveluja. Samalla kuluttajat hyötyvät paremmista palveluista, suuremmasta valikoimasta ja edullisemmista hinnoista.

Kilpailunrajoituksina pidetään menettelytapoja, jotka vähentävät talouden tehokkuutta tai rajoittavat muiden yritysten toimintaa. Sellaiset kilpailunrajoitukset, joilla katsotaan yleensä aina olevan vahingollisia vaikutuksia, on kielletty kilpailulainsäädännössä. Vakavimpina rajoituksina pidetään varsinkin kartelleja ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.

Kilpailua rajoittavat sopimukset ja menettelytavat ovat siis laittomia. Kilpailulainsäädännön rikkomisesta voi aiheutua merkittäviä taloudellisia sanktioita ja ”viranomaisvetoisia” toiminnan muutostarpeita.

Jo yli sadassa maassa on kansallinen kilpailulaki. Vaikka lakien sisältö vaihtelee jonkin verran maittain, keskeisimmät kiellot ovat useimmissa maissa samankaltaisia. Varsinkin EU:n eri jäsenmaissa kilpailunrajoituksia koskevat normit ovat lähes identtiset. Eri maiden välillä on kuitenkin eroja menettelytapasäännöksissä sekä rikkomusten seuraamuksissa.

Suomessa kilpailunrajoituksista annettu laki (”kilpailunrajoituslaki”) tuli voimaan vuonna 1992. Lakia on uudistettu useampaan otteeseen, viimeisin merkittävä uudistus tehtiin vuonna 2004.

Parhailaan on menossa kilpailulainsäädännön uudistushanke, jonka myötä aiotaan kumota nykyinen kilpailunrajoituslaki ja säätää uusi kilpailulaki. Vaikka kyseessä on sinänsä merkittävä uudistus, asiassa annetun työryhmämietinnön perusteella (Kilpailulaki 2010, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 4/2009) on ilmeistä, että ne kiellettyjä ja sallittuja menettelytapoja koskevat säännöt, joita tässä ohjeessa käsitellään, eivät tule uudistuksessa muuttumaan. Kilpailulakia koskeva hallituksen esitys on tarkoitettu antaa vuoden 2009 aikana, ja uuden kilpailulain on suunniteltu tulevan voimaan vuonna 2010.

1.2 Ohjeen tarkoitus

Kilpailulainsäädännön keskeiset säännöt on tärkeää tuntea ja niitä tulee noudattaa kaikessa EK:n ja sen jäsenliittojen toiminnassa.

Tässä ohjeessa annetaan yleiset toimintaohjeet siitä, miten kilpailuoikeuden säännöt tulisi ottaa huomioon järjestöjen kokouksissa ja muussa toiminnassa.

Ohje on tarkoitettu EK:n ja sen jäsenjärjestöjen henkilöstölle sekä niille yrityksistä edustaville henkilöille, jotka osallistuvat EK:n tai sen jäsenliittojen edunvalvontatyöhön ja toimintaan.

Ohje auttaa tunnistamaan sellaisia järjestötoiminnan tilanteita ja menettelytapoja, joihin tyypillisesti liittyy kilpailuoikeudellisia riskejä. Koska kilpailusääntöjen soveltaminen edellyttää kuitenkin yleensä aina tapauskohtaista arviointia, ohje ei anna tyhjentäviä vastauksia kaikkien mahdollisten tilanteiden varalle. Jos on epävarmaa, onko jokin menettely sallittu vai kielletty, asia on selvitettävä etukäteen erikseen. Kilpailuviranomaiselta ei enää nykyään voi saada etukäteistä todistusta aiotun menettelyn lainmukaisuudesta (puuttumattomuustodistus), mutta se ei tietenkään estä vapaamuotoista keskustelua viranomaisen kanssa oman kannan muodostamisen tueksi.

1.3 EK:n ja sen jäsenliittojen asemasta

EK:n ja sen jäsenliittojen harjoittama edunvalvontatoiminta ja sen eri toimielinten tapaamiset ovat sinänsä täysin sallittuja ja hyväksyttäviä.

Normaalia, hyväksyttävää edunvalvontaa on esimerkiksi oman alan lainsäädäntöön tai viranomaistoimintaan vaikuttaminen aloittein, lausunnoin tai vastaavin keinoin. Edunvalvonnan tarkoituksena on vaikuttaa yleisellä tasolla elinkeinoelämän tai tietyn toimialan yritysten toimintaedellytysten parantamiseen sekä varmistaa yritysten ja elinkeinoelämän intressien huomioon ottaminen viranomaishankkeissa. Kilpailulainsäädäntö ei tätä estä.

Toimialajärjestöt ovat kuitenkin foorumeja, joissa samalla alalla toimivat, keskenään kilpailevat yritykset kohtaavat. Kilpailijatapaamiset, niiden yhteydessä käydyt keskustelut ja kilpailijoiden välillä vaihdetut tiedot kiinnostavat aina kilpailuviranomaisia, sillä järjestöjä on eräissä tapauksissa käytetty kilpailunrajoittamisen välineinä. EK:n ja sen jäsenliittojen toiminnassa on siten erityisen tärkeää noudattaa niitä kilpailusääntöjä, jotka koskevat kilpailijoiden välisiä suhteita.

EK:ta ja sen jäsenliittoja pidetään elinkeinonharjoittajien yhteenliittymänä, minä vuoksi niiden päätökset, suositukset ja vastaavat toimenpiteet, joilla voi olla jäsenyritysten kilpailukäyttäytymistä yhdenmukaistava vaikutus, ovat kiellettyjä.

Toimialajärjestö voi olla poikkeuksellisesti niin vahvassa asemassa markkinoilla, että sillä katsotaan olevan määräävä markkina-asema. Tällainen asema voisi olla esimerkiksi toimialajärjestöllä, joka ainoana tahona myöntää toimilupia tai sertifiointeja, jotka ovat välttämättömiä alalla toimimiseksi. Tyypillisemmin määräävä markkina-asema on kuitenkin yksittäisellä yrityksellä eikä yritysten yhteenliittymällä tai toimialajärjestöllä.

Määräävän markkina-aseman olemassaolo ei ole kiellettyä, vaan ainoastaan aseman väärinkäyttö.

Vaikka toimialajärjestöllä tai yrityksellä ei ole määräävää markkina-asemaa, sitä koskee kieltö tehdä kilpailua rajoittavia sopimuksia kilpailijoidensa kanssa (ns. kartellikieltö) sekä kieltö tehdä kilpailua rajoittavia sopimuksia sellaisten yritysten kanssa, jotka ovat sen ylä- tai alapuolisella myynti- tai jakeluportaalla (ns. vertikaalisten kilpailunrajoitusten kieltö).

2. Kilpailua rajoittava yhteistyö ja kartellikielto

2.1 Mitä kartellikielto tarkoittaa?

Kilpailuoikeuden lähtökohtana on, **että yritysten pitää tehdä liiketoimintaansa koskevat ratkaisut itsenäisesti.**

Kiellettyä on kaikki sellainen yhteistyö, jonka johdosta yritykset voivat yhdenmukaistaa kilpailukäyttäytymistään markkinoilla. Kiellettyä on ensinnäkin yhteistyö, jonka **tarkoituksena** on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen. Toiseksi kiellettyjä ovat myös sellaiset yritysten väliset sopimukset ja yhteistyöjärjestelyt, joilla sinänsä on hyväksyttävä tarkoitus mutta joiden **seurauksena** kilpailu saattaa rajoittua.

Tätä kutsutaan kilpailuoikeudessa kartellikielloksi.

2.2 Millä tavoin kartellikiellon rikkominen saattaa tapahtua?

Kielletty yhteistyö voi käytännössä tapahtua monella tavalla, esimerkiksi:

- kirjallisella tai suullisella sopimuksella tai ns. herrasmiehsopimuksella,
- toimialajärjestön päätöksellä tai suosituksella,
- tietojen vaihdon johdosta,
- sillä, että yritys osallistuu kokoukseen, jolla on kilpailua rajoittava tarkoitus tai vaikutus, eikä aktiivisesti irtisanoudu kielletystä yhteistyöstä tai
- siten, että toimialajärjestön sääntöihin sisältyy kartellikiellon vastaisia määräyksiä.

Esimerkki 1:

Toimialajärjestön kokouksessa yksi osallistuja esittää, että kaikkien tulisi korottaa hintojaan raaka-aineen heikentyneen saatavuuden vuoksi. Ehdotus hyväksytään ja kirjataan pöytäkirjaan järjestön suosituksena.

► Kyseessä on kielletty yhteistyö.

Esimerkki 2:

Toimialajärjestön kokouksessa yksi osallistuja esittää, että kaikkien tulisi korottaa hintojaan raaka-aineen heikentyneen saatavuuden vuoksi. Kukaan osallistujista ei reagoi ehdotukseen, mutta kaikki kokouksessa edustettuna olleet yritykset toteuttavat hinnankorotuksen.

► Kyseessä on kielletty yhteistyö.

Esimerkki 3:

Toimialajärjestön kokouksessa yksi osallistuja esittää, että vaikka raaka-aineen hinta laskee, lopputuotteiden hintoja ei pitäisi alentaa, jotta alan perinteisesti huono kannattavuus saataisiin paranemaan. Osa osallistujista kannattaa ajatusta. Osa pitää keskustelua sopimattomana tai ei halua ilmaista kantaansa. Kukaan ei kuitenkaan poistu paikalta, vaikka keskustelu jatkuu. Yritykset eivät muuta hinnoitteluaan.

► Kyseessä on kielletty yhteistyö, johon kaikkien paikalla olleiden voidaan katsoa syyllystyneen, koska ne eivät ole poistuneet kokouksesta ja koska ne eivät ole nimenomaisesti ja todistettavasti irtisanoutuneet kielletyn aiheen käsittelystä.

2.3 Millainen yhteistyö on kielletty?

Yhteistyömuotoja, jotka ovat ***lähes aina kiellettyjä***, ovat muun muassa:

- Hintakartellit ja hinnoista sopiminen
 - Yhteistyön kiellettyä luonnetta ei poista esimerkiksi se, että sovittu hinta on kohtuullinen tai että sovittu hinta ei toteudu sellaisenaan markkinoilla. Yhteistyön kiellettyä luonnetta ei myöskään poista vastapuolen paikalla olo. Esimerkiksi myyntihinnoista sopiminen kilpailevien myyjien kesken on kiellettyä, vaikka samaan neuvotteluun osallistuisi myös ostajataho.
 - Hintakartellikiellon piiriin kuuluvat myös mm. sopimukset, jotka koskevat myyntihintoja, ostohintoja, hintojen korotusprosentteja, hinnankorotusajan-kohtaa, alennuksia, voittomarginaaleja, hintakehystä, jonka sisäpuolella hintojen on pysyttävä, hinnoittelukäytäntöjä, hinnoittelurakenteita, hinnan laskentakaavoja, hinnoitteluperusteita tai eri hinnoittelukomponentteja, lotto- ja takuukäytäntöjä sekä maksuehtoja.
- Hankintalähteiden tai markkinoiden jakaminen
 - Kilpailijoiden kanssa ei saa sopia ostoihin tai myynteihin liittyvistä ”toimintalueista” tai muista järjestelyistä, joiden tarkoituksena on hankintalähteiden, markkinoiden tai asiakkaiden jakaminen.
- Kollektiiviset boikotit
 - Sopimukset tai yhteisymmärrys, jossa kilpailijat yksissä tuumin kieltäytyvät tai uhkaavat kieltäytyä liikesuhteista tietyn kilpailijan, asiakkaan tai toimittajan kanssa, on kielletty.
 - Kollektiivisena boikottina pidettäisiin esimerkiksi menettelyä, jossa alan yri-

tykset järjestössään päättäisivät laatia alalle sellaisen standardin, joka estää ulkomaisten kilpailijoiden pääsyn kotimaan markkinoilla. Menettelyyn osallistuva toimialajärjestö saattaisi samalla rikkoa määräävän markkina-aseman väärinkäyttökieltoa.

- Kollektiivisena boikottina voitaisiin pitää myös sitä, että toimialajärjestöön ei otettaisi uusia jäseniä tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin.
- Tuotannon rajoittaminen
 - Sopimukset, joissa kielletään jotakuta valmistamasta tiettyjä tuotteita tai jotka rajoittavat investointeja, tuotantokapasiteettia tai myyntiin tarkoitettujen tuotteiden määrää, ovat kiellettyjä.
- Luottamuksellisten tietojen vaihto ja tällaisia tietoja sisältävä tilastointi
 - Kielletystä tietojenvaihdosta on kyse aina silloin, kun kilpailijan tietoon saatetaan etukäteen sellaista yrityksen markkinakäyttäytymistä koskevaa informaatiota, joka normaalisti olisi luottamuksellista, ja kun tällä menettelyllä poistetaan se epä tietoisuus, joka yrityksellä normaalisti on kilpailijoidensa tulevista reaktioista. Luottamuksellisia tietoja ovat tiedot, jotka luetellaan kiellettyjen puheenaiheiden listassa tämän oppaan kohdassa 2.4 ja joita ei ole saatavilla julkisista lähteistä.
 - Luottamuksellisten tietojen vaihtaminen on kiellettyä myös silloin, jos tietojen kerääminen tapahtuu kolmannen, ulkopuolisen tahon (esimerkiksi tutkimuslaitoksen tms.) toimesta mutta alan yritykset käyttävät tietoja hintatonsa tai markkinakäyttäytymisensä yhdenmukaistamiseen.

Yhteistyömuotoja, jotka ovat **usein** kilpailuoikeudellisesti **ongelmallisia**, ovat muun muassa:

- Myynti- ja markkinointiyhteistyö
 - Kilpailijoiden myyntiyhteistyö ja muu markkinoille saattamista koskevat yhteistyö on usein kiellettyä ainakin, jos siihen sisältyy hintayhteistyötä.
 - Yhteinen brandimarkkinointi, esimerkiksi lehdessä julkaistava yhteismainos, jolla pyritään lisäämään tuotteen tunnettuutta, ei ole kielletty. Sen sijaan mainontaa, jossa eri myyjät ilmoittavat yhteisen myyntihinnan tuotteilleen, voidaan pitää kiellettyinä yhteistyönä. Toisaalta kampanjayhteistyö, johon liittyy myös suositus- tai enimmäishinnoittelu, voi olla sallittua, jos se täyttää ns. tehokkuuspuolustuksen edellytykset (ks. kohta 2.7)
 - Nettiportaalit, joissa useampi alan toimija ilmoittaa tuotteistaan, eivät sinänsä ole kilpailusääntöjen vastaisia. Käytännössä on kuitenkin varmistettava,

että niiden toimintaan ei liity esimerkiksi hintayhteistyötä tai kiellettyä luottamuksellisten tietojen vaihtoa.

- Yhteiset tarjoukset
 - Kilpailijoiden välinen tarjousyhteistyö on yleensä kiellettyä. Se on sallittua lähinnä silloin, jos yritys yksin ei pysty toimittamaan kaikkia tarjouskilpailussa vaadittuja tuotteita tai palveluja.

Yhteistyömuotoja, jotka voivat tietyissä tilanteissa olla kilpailuoikeudellisesti ongelmallisia ja joiden sallittavuus on siten aina erikseen selvitettävä, ovat muun muassa:

- Standardointi
 - Toimialajärjestössä laadittaville, alalla noudatettaville standardeille on oltava objektiiviset perusteet (esimerkiksi laatu- tai turvallisuusstandardit), eikä niitä saa asettaa sellaisiksi, että yksittäisen yrityksen tai tietyn yritysyryhmän pääsy mukaan kilpailuun estyy.
- Tutkimus- ja kehitysyhteistyö
- Ostoyhteistyö
- Tuotantoyhteistyö
- Erikoistumissopimukset
- Yhteisytykset

2.4 Mistä ei saa keskustella?

Lähtökohta on, että kaikki luottamuksellisen tiedon vaihtaminen on kiellettyä. Luottamuksellista on mikä tahansa informaatio, joka on tuotetta, jota ei ole saatavissa samalla tarkkuustasolla julkisista lähteistä ja jolla voi olla (edes teoreettista) vaikutusta yritysten kilpailu- ja markkinakäyttäytymiseen. Tällaisia tietoja vaihtamalla yritykset poistaisivat sen epätietoisuuden, joka niillä normaalisti olisi kilpailijoidensa tulevista reaktioista.

EK:n järjestämissä kokouksissa tai niiden puitteissa ei saa käsitellä luottamuksellisia tietoja. Erityisen kriittisesti kilpailuviranomaiset suhtautuvat kaikkeen sellaiseen keskusteluun ja tietojenvaihtoon, joka koskee yritysten tulevaa tai viimeaikaista hinnoittelua.

Sallittuja keskustelunaiheita ovat yleensä esimerkiksi:

- uudet lait, ympäristönormit, tekniset standardit (kunhan ne ovat kaikille avoimia)
- tuoteturvallisuus, ympäristönsuojelu
- koko alan laadunvalvonta
- koulutus

Kiellettyä on keskustella esimerkiksi seuraavista aiheista:

- hinnoista (esimerkiksi raaka-aineiden ostohinnoista tai tuotteiden myyntihinnoista)
- hintaan vaikuttavista tekijöistä (esimerkiksi onko hinnoitteluperusteena tunnihinnoittelu tai kokonaishinta), hinnoitteluperusteista, hintakomponenteista jne.
- tiedoista, joista hintoja voi päätellä (esimerkiksi kustannusrakenne ja/tai tuottotavoite)
- myyntialueista
- hankintalähteistä tai ostoalueista
- osto- tai myyntimääristä
- markkinaosuuksista
- tuotantotavoitteista, investoinneista, tuotantolaitosten seisokeista ja käyntiasteista, varastotilanteesta
- kustannusrakenteesta
- asiakkaista ja niiden ostoista
- luottoehdoista, takuuajoista
- hyödykkeiden toimittajista ja niiden myyntiehdoista
- tulevista tai annetuista tarjouksista
- suhtautumisesta tiettyyn asiakkaaseen tai asiakasryhmään, tavarantoimittajaan tai tavarantoimittajaryhmään tai kolmanteen kilpailijaan ja
- muista luottamuksellisista teknisistä tai kaupallisista tiedoista.

Nämä aiheet ovat kiellettyjä kaikessa kilpailijoiden välisessä kanssakäymisessä eli myös silloin, kun toimitaan toimialajärjestössä. Kielletyistä asioista ei saa keskustella kokouksissa, eikä niistä saa myöskään puhua muissa yhteyksissä, kuten kokoustauoilla tai epämuodollisissa sosiaalisissa tapahtumissa, kuten illallispöydässä tai hiihtoretellä.

Tiedoista, jotka on annettu luottamuksellisina EK:n käyttöön tilastojen laatimista varten, ei saa keskustella kokouksissa, eikä niitä saa toimittaa jäsenistölle edes silloin, kun yrityksen edustaja toimii EK:n luottamuselimissä.

Tämän ohjeen kohdassa 2.6 on erilliset ohjeet toimialajärjestön kokouksia varten. Tilastointia käsitellään tarkemmin kohdassa 2.5.

Joskus on vaikeaa määrittää, onko jokin menettely sallittua vai kiellettyä. Olennaista on muistaa, että:

Kiellettyä on menettely, joka mahdollistaa sen, että kilpailevat yritykset pystyvät joltakin osin sovittamaan yhteen liiketoimintaansa eivätkä tee ratkaisujaan enää täysin itsenäisesti.

ja

Kiellettyjä ovat keskustelut, jotka poistavat kilpailijoiden tulevaa markkinakäyttäytymistä normaalisti koskevan epävarmuuden.

Esimerkki 4:

Toimialayhdistyksen kokouksessa keskustellaan siitä, että toimialalla vaikiintunut takuukäytäntö antaa ostajille niin pitkän takuuajan, että se nostaa tuotteiden hintatasoa perusteettomasti. Osallistujien käsityksen mukaan yhteisymmärrys takuuajan lyhentämisestä alentaisi kuluttajahintoja.

► Yritykset rikkovat kartellikieltoa. Kilpailevat yritykset eivät saa sopia taikka pyrkiä yhteisymmärrykseen tuotteiden toimitusehdoista, mukaan lukien hinta ja takuu aika.

Esimerkki 5:

Kilpailevien yritysten edustajat keskustelevat kokoustauolla tuotteiden heikentyneestä kysynnästä ja toteavat olevan viisainta, että ”kukin huolehtii vanhoista asiakkaistaan, jotta huonoista ajoista selvitään”.

► Yritykset rikkovat kartellikieltoa jakamalla markkinoita.

Esimerkki 6:

Julkisen sektorin asiakas kilpailuttaa ostonsa julkisena hankintana. Tarjouspyyntö poikkeaa olennaisesti normaalista kauppatavasta ja sisältää kohtuuttomia ehtoja. Asiaa harkitaan otettavaksi esiin toimialajärjestön kokouksessa, sillä tätä kautta ehtoihin puuttuminen on tehokkainta.

► Tämänkaltaisten asioiden tuominen toimialayhdistykseen keskusteltavaksi on omiaan aiheuttamaan sen, että yhdistys ja sen jäsenet yhdenmukaistavat suhtautumistaan ko. asiakkaaseen ja niillä sen kanssa oleviin liikesuhteisiin tai tarjouskilpailussa annettaviin tarjouksiin. Keskustelu voi johtaa ns. kollektiiviseen boikotointiin ja on kielletty.

Esimerkki 7:

Liitto valmistelee yhdessä kuntien kanssa ohjeita julkisiin hankintoihin tietyllä alalla. Tarkoituksena on luoda järkeviä pelisääntöjä kilpailutukseen ja vähentää tarpeettomia markkinaoikeusvalituksia. Varsinaiset tarjouskilpailut toteutetaan myöhemmin.

►Tämänkaltainen ennakkollinen ja yleinen vaikuttaminen viranomaisen toimintatapoihin on hyväksyttävää edunvalvontaa. Varsinaisessa tarjouskilpailutilanteessa alan yritysten on kuitenkin annettava tarjouksensa itsenäisesti ilman keskinäistä yhteydenpitoa tai keskusteluja eikä tällaista vireillä olevaa tarjouskilpailua saa käsitellä myöskään liiton toimielimissä.

2.5 Miten kartellikielto on otettava huomioon tilastoinnissa?

EK:ssa laaditaan edunvalvonta- ja tiedontuottamistehtävien johdosta lukuisa joukko erilaisia tilastoja.

Työmarkkinatoimintaa varten laadituille tilastoille ei aseteta samanlaisia vaatimuksia kuin muille edunvalvontatoimintaa varten laadittaville tilastoille, koska työmarkkinatoiminta on rajattu kilpailunrajoituslain soveltamisalan ulkopuolelle. Tilastolain perusteella alla olevat ohjeet koskevat kuitenkin pääsääntöisesti myös työmarkkinatoimintaa varten laadittuja tilastoja.

Muutoin tilastoinnissa on otettava huomioon, että luottamuksellisen tiedon vaihtaminen on kiellettyä riippumatta sen toteutustavasta. Yritykset eivät saa vaihtaa luottamuksellisia tietoja suoraan, eikä tällaista tietoa saa vaihtua myöskään toimialajärjestön tai jonkin kolmannen tahon (esimerkiksi tutkimuslaitoksen) tilastoinnin kautta.

Sen sijaan viranomaisten toimesta tapahtuva tilastointi ei yleensä ole kilpailuoikeudellisesti ongelmallista. Liitto voi myös tiedottaa jäsenilleen tällaisesta tilastosta tai välittää viranomaisen tai kolmannen tahon kokoaman tilastojen sisältämiä tietoja edelleen jäsenilleen edellyttäen, että liitto ei tässä yhteydessä anna jäsenille toimintasuosituksia tai -ohjeita. Erityisesti kaikki hinnoitteluun liittyvä ohjeistus (esimerkiksi tyyliin ”raaka-aine- ja palkkakustannusten nousua on syytä harkita hintojen tarkistamista”) on kielletty.

EK:ssa on huolehdittava, että

- sen laatimista tilastoista ei ilmene liikesalaisuuksia tai niihin rinnastettavaa tietoa (ks. kohta 2.4)
- tilastotiedoista ei pystytä suoraan tai välillisesti identifioimaan yksittäisen yrityksen tietoja, elleivät tiedot ole julkaisuajankohtanaan vähintään 12 kuukautta vanhoja

- kuhunkin tietokategoriaan sisältyy vähintään neljän (4) yrityksen tiedot, eikä yksittäisten yritysten tietoja voida saada selville edes välillisesti
- yrityskohtaiset tiedot ovat ainakin 12 kuukautta vanhoja ja ne julkaistaan vain kerran vuodessa (esimerkiksi vuoden 2008 tiedot voidaan julkaista tammikuussa 2009 ja vuoden 2009 tiedot tammikuussa 2010 jne.)

Yleisesti ottaen kiellettyä on vaihtaa esimerkiksi tilastoinnin kautta sellaisia tietoja, joita on luonteensa puolesta mahdollista käyttää hyväksi yritysten tulevassa kilpailukäyttäytymisessä.

- Mitä yksityiskohtaisempaa tieto on, sitä todennäköisemmin se vaikuttaa kilpailuun.
- Mitä tuoreempaa tieto on, sitä todennäköisemmin se vaikuttaa kilpailuun.
- Tilastointiin suhtaudutaan kriittisemmin silloin, jos markkinat ovat keskittyneet ja niillä toimii vain harvoja yrityksiä kuin markkinoilla, joilla on paljon tasavahvoja toimijoita.
- Riski tietojen vaihdon kielletystä luonteesta on suuri silloin, kun se aiheuttaa niin suuren läpinäkyvyyden, että salaisten kilpailukeinojen käyttö ei ole mahdollista.
- Riski tuoreiden tietojen vaihdon kielletystä luonteesta on suuri silloin, kun yhteistyöhön osallistuvien yritysten yhteenlaskettu markkinaosuus on merkittävä.
- Jos tietojen käyttäjien piiri on rajoitettu eli tiedot eivät ole ulkopuolisten kilpailijoiden tai asiakkaiden käytössä, vaihdettuja tietoja pidetään yleensä sellaisina luottamuksellisina tietoina, joiden vaihtaminen on kilpailuoikeudellisesti ongelmallista.
- Riski toiminnan kielletystä luonteesta on suuri silloin, kun osapuolet tapaavat säännöllisesti keskustellakseen tiedoista tai muutoin analysoivat niitä yhdessä.

Tilastotoiminta tulee järjestää siten, että luottamuksellisia tietoja käsittelevät vain ne henkilöt, jotka tekevät tilastoja tai joiden toimenkuva edellyttää pääsyä yksittäistä yritystä koskeviin tietoihin. Näiltä henkilöiltä on suositeltavaa vaatia salassapitositoumukset. Muilla henkilöillä ei saa olla pääsyä luottamuksellisiin tietoihin. Tästä tulee huolehtia muun muassa tiedostojen käyttöoikeusrajoituksin ja säilyttämällä asiakirjoja siten, että ne eivät ole muiden kuin ko. tietoja käsittelevien henkilöiden saatavilla.

Tilastotoiminnan osalta tulee määrittää tilastotoimintaa koskevat periaatteet sekä henkilöt, joille tietoja voidaan luovuttaa. Kerättävien luottamuksellisten tie-

tojen säilyttäminen ja tuhoaminen tulee järjestää siten, että tiedot eivät paljastu kolmansille. Yrityskohtaisten tietojen luovuttaminen on kielletty erityisesti kilpaillevien yritysten henkilöille, vaikka he toimisivat järjestön luottamuselimissä.

Esimerkki 8:

Liitossa sovitaan siitä, että alan markkinaolosuhteiden ja tulevien suhdanteiden kartoittamiseksi jäsenyritykset lähettävät liitolle kuukausitason tiedon myyntimääristä. Liitto kokoaa tiedot yhteen ja lähettää yrityskohtaisen koontitilaston aina seuraavan kuukauden aikana kaikille markkinaselvitykseen osallistuneille yhtiöille. Näin voidaan paremmin havaita asiakkaiden mahdollisia siirtymisiä.

► Myyntimäärien yrityskohtaista kuukausitason tilastointia pidetään kiellettyinä tietojenvaihtona.

Esimerkki 9:

Liitto kokoaa yrityskohtaisia tietoja tilastoiksi muutaman kuukauden välein. Tilastot jaetaan toimialayhdistyksen osanottajille markkinoiden kehitystä koskevan keskustelun pohjaksi. Vaikka tilastosta on poistettu yritysten nimet, on alaa tuntevan helppo päätellä tilastosta yksittäisiä yrityksiä koskevia asioita.

► Kyseessä on kielletty tietojen vaihto.

2.6 Miten kartellikielto on otettava huomioon kokouksissa?

Esityslistat

- Kaikkia EK:n kokouksia varten on laadittava esityslista.
- Esityslistoihin ei saa sisällyttää kiellettyjä aiheita (ks. kohta 2.4).
- Kokouskeskustelujen tulee pitäytyä esityslistassa yksilöidyissä asioissa. Jos kokouksessa käsitellään muita esille tulevia asioita, on huolehdittava siitä, etteivät keskustelut siirry kiellettyihin aiheisiin.

Keskustelun ajautuminen kiellettyyn aiheeseen

Jos kokouskeskustelussa puhutaan kielletystä aiheesta:

- Keskeytä kiellettyä aihetta koskeva puheenvuoro välittömästi ja totea, että asiasta ei voida keskustella kilpailuoikeuden sääntöjen vuoksi. Vaadi keskustelun lopettamista välittömästi. Tämä velvollisuus on sekä kokouksen puheenjohtajalla että jokaisella osallistujalla.

Pöytäkirja

- Kokouksista on aina laadittava pöytäkirja, johon kokouksen kulku ja käsitellyt aiheet on dokumentoitu. Pöytäkirjassa ei tule käyttää sellaisia harhaanjohtavia ilmaisuja, jotka voivat aiheuttaa turhia epäluuloja siitä, onko kilpailuoikeutta asianmukaisesti noudatettu.

Vapaamuotoiset tilanteet

- On tärkeää muistaa, että kilpailusääntöjä on noudatettava sekä muodollisissa että epämuodollisissa yhteyksissä. Kokouksen yhteydessä osallistujat käyvät usein epämuodollisia keskusteluja kahvitauolla, lounaalla tai illallisella. Näissä keskusteluissa ei saa käsitellä kiellettyjä aiheita.

Esimerkki 10:

Yksi toimialajärjestön jäsenistä sanoo kokouksessa, että kaikkien jäsenen pitäisi pysyä hinnoittelussaan vähintään tietyllä hintatasolla, koska yhden jäsenen omaksuma aggressiivinen hinnoittelumalli on saattanut alan vaikeuksiin.

► Keskustelu rikkoo kartellikieltoa. Toimialajärjestön jäsenet eivät saa keskustella hinnoittelusta (eivätkä myöskään boikotoida ”aggressiivisesti hinnoittelevaa” yritystä). Jos olet läsnä kokouksessa, katkaise puheenvuoro välittömästi ja sano, että asiasta ei voida keskustella kilpailuoikeuden sääntöjen vuoksi.

2.7 Onko kartellikiellosta poikkeuksia?

Kilpailuoikeudessa tilanteita tarkastellaan tapauskohtaisesti kunkin alan erityispiirteet huomioon ottaen. Se, onko menettely sallittua vai kiellettyä, voi lopulta riippua siitä, millaisia vaikutuksia menettelystä voi markkinoilla tosiasiasa seurata. Vaikka menettely kuuluisi kartellikiellon soveltamisalaan, se voi olla sallittu poikkeussäännöksen perusteella, jos menettelyn hyödyt ovat suuremmat kuin siitä kilpailulle aiheutuva haitta.

Jotta poikkeusta voitaisiin soveltaa, täytyy neljän laissa säädetyn edellytyksen täytyä:

1. Menettelyn on tuotettava tehokkuushyötyjä
2. Hyötyjen täytyy siirtyä kuluttajille
3. Yhteistyö ei saa ulottua pidemmälle kuin on välttämätöntä tehokkuushyötyjen saavuttamiseksi
4. Kilpailua ei saa poistaa alalta kokonaan.

Kriteerien täytyminen on voitava osoittaa luotettavasti ja yksityiskohtaisesti (muun muassa kvantitatiivisin laskemin).

Käytännössä poikkeussäännös ei koske vakavia kilpailunrajoituksia, kuten hintakartelleja.

Suunnitellessasi menettelyä, jonka arvioit kuuluvan kartellikiellon soveltamisalaan mutta olevan sallittu poikkeussäännöksen perusteella, keskustele ensin lakimiehen kanssa.

Esimerkki 11:

Toimialajärjestö suosittelee, että sen jäsenet ottaisivat käyttöön uuden käytännön, jossa alihankkijoiden laskuja ei enää kierrätettäisi pääurakoitsijan kautta, vaan alihankkijat laskuttaisivat suoraa asiakasta. Poikkeusedellytysten arvellaan täytyvän, koska järjestely vaikuttaa läpinäkyvyyttä ja tehokkuutta lisäävältä.

► Vaikka suositus lisäisi tehokkuutta, yhteistyö ei ole sallittua, jos syntyvät tehokkuusedut olisi mahdollista saavuttaa vähemmän kilpailua rajoittavilla keinoilla. Koska jokainen yritys voisi tehdä mainitun päätöksen itsenäisesti, yhteistyötä ei pidetä välttämättömänä. Koska kaikkien neljän poikkeuskriteerin soveltumista ei ole osoitettu, suositusta ei saa antaa.

3. Määräävän markkina-aseman väärinkäytön kielto

Määräävästä markkina-asemasta on kyse silloin, kun yrityksen asema markkinoilla on niin vahva, että se pystyy estämään tehokkaan kilpailun ja se pystyy toimimaan kilpailijoistaan, asiakkaistaan ja tavarantoimittajistaan riippumattomalla tavalla. Yli 40 prosentin markkinaosuutta on tietyissä tapauksissa pidetty oletuksena määräävän markkina-aseman olemassaolosta, mutta asia ratkaistaan aina tapauskohtaisesti kunkin alan erityspiirteet huomioon ottaen, joten raja voi yksittäistapauksissa olla mainittua alempi tai korkeampi.

Toimialajärjestö voi olla poikkeuksellisesti niin vahvassa asemassa markkinoilla, että sillä katsotaan olevan määräävä markkina-asema. Tällainen asema voisi olla esimerkiksi toimialajärjestöllä, joka ainoana tahona myöntää toimilupia tai sertifiointeja, jotka ovat välttämättömiä alalla toimimiseksi. Tyypillisemmin määräävä markkina-asema on kuitenkin yksittäisellä yrityksellä eikä yritysten yhteenliittymällä tai toimialajärjestöllä.

Kilpailulainsäädäntö ei kiellä määräävää markkina-asemaa sinänsä, vaan ainoastaan määräävän markkina-aseman väärinkäytön.

Määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä ovat etenkin:

- Kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen taikka muiden kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrääminen.
- Tuotannon, markkinoiden tai teknisen kehityksen rajoittaminen kuluttajien vahingoksi.
- Erialaisten ehtojen soveltaminen eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla.
- Sen asettaminen sopimuksen syntymisen edellytykseksi, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppataivan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

Luettelo ei ole tyhjentävä. Se antaa kuitenkin melko hyvän kuvan siitä, mitkä toimet ovat kiellettyjä, kun yritys on määräävässä asemassa markkinoilla.

Kilpailun markkinoilla katsotaan rajoittuneen jo määräävän markkina-aseman olemassaolon vuoksi, ja määräävässä asemassa olevalla yrityksellä on tästä johtuen erityinen vastuu toimia siten, että kilpailu markkinoilla ei sen toimien johdosta entisestään vähene, esty tai rajoitu.

Toimialajärjestö, jolla on määräävä markkina-asema tietyillä markkinoilla, syyllistyisi väärinkäyttöön, jos se esimerkiksi

- kieltäytyisi perusteettomasti liikesuhteesta esimerkiksi ulkomaisen markkinoilletulijan kanssa. Samaan menettelyyn osallistuvat jäsenyritykset syyllistyisivät samalla kartelli kiellon vastaiseen kollektiiviseen boikottiin.
- ei ottaisi uusia jäseniä tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin.
- syrjisi perusteettomasti tiettyjä asiakkailta (esimerkiksi ei-jäseniä) palveluja myydessään.

Määrävässä markkina-asemassa olevan yrityksen tulee olla erityisen tarkkaavaisen sen suhteen, miten sen toimet vaikuttavat sen tavarantoimittajiin, asiakkaisiin ja kilpailijoihin. Kilpailuviranomaiset ovat suhtautuneet erityisen kriittisesti sellaisiin määrävässä markkina-asemassa olevien yritysten toimiin, joilla saatetaan sulkea joitakin toimijoita pois markkinoilta.

Toimialajärjestössä ei saa ryhtyä menettelyihin,

- jotka vaikeuttavat joidenkin yritysten mukana oloa kilpailussa.
- joiden kohteena näyttäisi olevan tietty sen jäsenten kilpailija tai mahdollinen uusi markkinoille tullut yritys (esimerkiksi ulkomainen markkinoilletulija).

Esimerkki 12:

Yritys tarjoaa eräitä tuotteita ja niihin liittyviä palveluita. Yritys on määrävässä markkina-asemassa kyseisissä tuotteissa, mutta palveluissa on runsaasti kilpailua. Kilpailuun vastaamiseksi yritys yhdistää tuotemyynnin ja palvelutarjonnan, eikä enää myy tuotteita erikseen.

► Yritys käyttää väärin määrävää markkina-asemaansa sitomalla tuotteiden ja palveluiden myynnin.

4. Viranomaisten valtuudet

Suomessa kilpailunrajoituksia tutkiva viranomainen on Kilpailuvirasto ja EY-sääntöjen osalta Kilpailuvirasto ja Euroopan komissio. Lisäksi myös lääninhallitukset hoitavat Suomessa kilpailuasioita koskevia viranomaistehtäviä.

Kilpailuvirasto voi käynnistää tutkimuksen omasta aloitteestaan tai kenen tahansa tekemän ilmiannon perusteella. Kilpailuvirastoon voi ottaa yhteyttä esimerkiksi asiakas, tavarantoimittaja tai kilpailija.

Kilpailuviranomaisilla on laajat tutkintavaltuudet. Näihin valtuuksiin kuuluvat muun muassa:

- toimivalta vaatia tietoa ja asiakirjoja
- oikeus tehdä yllätystarkastuksia yritysten toimitiloissa, tarvittaessa poliisin avustuksella. Tarkastusta suorittavilla virkamiehillä on muun muassa valtuudet etsiä asiakirjoja, kirjeenvaihtoa (ml. sähköpostit) ja muita tallenteita sekä kuulla yhtiön työntekijöitä suullisesti.
- EY:n kilpailusääntöjen nojalla suoritettava tarkastus voidaan toteuttaa myös kotietsintänä (esimerkiksi työntekijän kodissa tai kesämökillä). Kotietsintään tarvitaan markkinaoikeuden myöntämä lupa.
- Toimivaltuudet eivät ole pelkästään teoreettisia, vaan kilpailuviranomaiset ovat käyttäneet ja käyttävät niitä jatkuvasti.

Esimerkki 13:

Kilpailuvirasto on saanut ilmoituksen toimialalla epäilystä kilpailunrajoituksesta. Asian selvittämiseksi virasto päättää tehdä yllätystarkastuksen toimialajärjestön toimitiloihin ja eräänä aamuna Kilpailuviraston työntekijät saapuvat toimialajärjestön aulaan pyytäen pääsyä henkilökunnan työhuoneisiin. Viranomaiset aikovat etsiä kilpailunrajoitukseen liittyviä asiakirjoja ja tarkastaa sähköposteja.

► Kilpailuvirastolla on oikeus tarkastuksen tekemiseen ja asiakirjojen ja sähköpostien tutkimiseen. Toimialajärjestön vastaanottohenkilökunta on ohjeistettava etukäteen tällaisen tilanteen varalle.

5. Ohjeet tarkastuksen varalle

Jos viranomainen tulee tekemään yllätystarkastusta toimialajärjestön tai jäsenyrityksen tiloihin:

- Ota välittömästi yhteyttä etukäteen nimettyyn yhteyshenkilöön.
- Pyydä tarkastajia esittämään tarkastusmääräys ja henkilöllisyystodistuksensa.
- Tarkastusmääräyksestä ilmenee, mikä on tarkastuksen kohde ja epäilty rikkomus.
- Pyydä tarkastajia odottamaan, kunnes yhteyshenkilö saapuu paikalle.
- Älä estä viranomaisten pääsyä liiketiloihin.
- Älä tuhoa dokumentteja.
- Jos viranomainen sinetöi tarkastuksen aikana esimerkiksi huoneiden tai kaappien ovia, älä koske sinettiä. Varmista, että kielto koskea sinettiä on kaikkien ko. tiloissa liikkuvien tiedossa.
- Pyydä, että kysymykset esitettäisiin keskitetysti lakimiehen läsnä ollessa.
- Ota viranomaiselle kopiaitavista asiakirjoista kahdet ylimääräiset kopiot.
- Vastaa kysymyksiin lyhyesti ja spekuloiden.

Esimerkki 14:

Viranomainen on tekemässä tarkastusta ja pyytää pääsyä lomalla olevan toimialajärjestön toimitusjohtajan huoneen lukittuun kaappiin. Viranomaisen ilmoittaa myös, että joidenkin huoneiden tarkastus on vielä kesken, ja että sitä jatketaan seuraavana päivänä. Viranomainen aikoo sinetöidä näiden huoneiden ovet yön ajaksi.

► Toimialajärjestössä pitää huolehtia siitä, että lukitun arkistokaapin ovi saadaan auki viranomaisen tarkastusta varten. Kaikkia ko. tiloissa liikkuvia, myös tiloihin saapuvia iltasiivoojia, ohjeistetaan siitä, että sinetöityjä ovia ei saa avata eikä sinetteihin saa koskea.

6. Asianosaisten puolustautumis-oikeudet

Pääsy asiakirjoihin

Suomen julkisuuslainsäädännön mukaan viranomaisen asiakirjat ovat lähtökohdaisesti julkisia. Tämä koskee myös kilpailututkinnan aikana kertyneitä asiakirjoja.

Yritykset ja järjestöt voivat kuitenkin vaatia, että niiden viranomaiselle ilmoittamat liikesalaisuudet pidetään salassa. Toisaalta asianosaisjulkisuus on normaalisti laajempaa kuin yleisöjulkisuus. Tästä syystä asiassa osallisina olevat yritykset tai toimialajärjestöt voivat vaatia pääsyä myös muiden osapuolten liikesalaisuuksia sisältäviin asiakirjoihin siltä osin, kuin ne ovat voineet vaikuttaa viranomaisen harkintaan asiassa.

Pääsyä asiakirjoihin ei myönnetä vielä siinä vaiheessa, kun käynnissä olevan asian tutkinta voisi tietojen antamisen vuoksi vaarantua. Viranomaiselle taataan näin ”tutkintarauha”.

Oikeus tulla kuulluksi

Ennen kuin päätös kilpailuoikeusrikkomuksesta tehdään, epäillylle on annettava mahdollisuus tulla kuulluksi asiassa. Epäilty saa näin ollen mahdollisuuden esittää näkemyksensä asiasta, voi vastata viranomaisen kysymyksiin ja antaa tietoa, jolla voi olla vaikutusta asian arvioinnissa. Käytännössä Kilpailuvirasto antaa osapuolille etukäteen esitys- tai päätösluonnoksen, johon osapuolet saavat esittää huomautuksia.

Asianajajan laatimat asiakirjat (”Legal privilege”)

Viestintä asianajajan ja päämiehen välillä on luottamuksellista. Kilpailuviranomaiselle ei tarvitse antaa asianajajan laatimia dokumentteja tai kirjeenvaihtoa tai muuta kommunikaatiota asianajajan kanssa. Tämä sääntö koskee vain asianajajaa tai muuta ulkopuolista oikeudellista neuvonantajaa, mutta se ei sovellu yrityksen tai järjestön omaan juristiin.

Oikeus olla todistamatta itseään vastaan

Kilpailututkinnassa yrityksen ja järjestön edustajilla on oikeus olla vastaamatta kysymyksiin, joihin vastaaminen edellyttäisi syyllisyyden myöntämistä (esimerkiksi ”Osallistuitteko kartelliin?”). Sen sijaan asiakysymyksiin on vastattava (esimerkiksi ”Olitteko 25.3.2005 pidetyssä kokouksessa?”, ”Mitä siellä keskusteltiin?”).

7. Seuraamukset kilpailulainsäädännön rikkomuksista

Kilpailulainsäädännön rikkomisesta mahdollisesti aiheutuvat seuraamukset:

- **Kielto ja uhkasakko**

Kilpailuviranomainen voi määrätä kielletyn toiminnan lopetettavaksi ja asettaa kiellon tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakko voidaan myös määrätä, jos yritys ei toimita viranomaiselle pyydettyjä tietoja tai yrittää estää viranomaisen tarkastuksen.

- **Toimintavelvoite**

Kilpailuviranomainen voi vaatia aktiivisia toimia kilpailulle haitallisen tilanteen korjaamiseksi esimerkiksi velvoittamalla yrityksen liikesuhteeseen tietyn tahon kanssa.

- **Mitättömyys**

Kilpailulainsäädännön vastaiset sopimusmääräykset ovat automaattisesti mitättömiä. Niihin ei voi vedota oikeudessa tai väliliesmenettelyssä.

- **Sakot**

Kilpailusääntöjen rikkomisen seurauksena voi olla huomattava seuraamusmaksu. Se voi olla jopa 10 prosenttia kilpailulainsäädäntöä rikkoneen yrityksen koko konsernin maailmanlaajuisesta liikevaihdosta.

- **Vahingonkorvaus**

Kilpailunrajoituksesta kärsineellä taholla on oikeus vaatia korvausta kärsimästään välittömästä tai välillisestä vahingosta.

- **Kielteinen julkisuus ja tutkinnan aiheuttamat haitat**

Kilpailuoikeudelliset rikkomukset saavat usein osakseen negatiivista julkisuutta. Rikkomukset myös johtavat usein pitkään prosessiin, joka sitoo paljon resursseja. Yleensä Kilpailuviraston seuraamusmaksuesitys saa paljon julkisuutta. Lopullista vapauttavaa päätöstä vuosien kuluttua ei välttämättä uutisoida yhtä näytävästi eli negatiivinen julkisuus prosessin aikana voi aiheuttaa vahinkoa, vaikka prosessin tulos olisi yrityksen kannalta lopulta myönteinen.

- **Rikosoikeudellinen vastuu**

Suomessa kilpailulainsäädännön vastaisesta menettelystä ei määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia. Väärän tiedon antaminen asiaa tutkivalle viranomaiselle on kuitenkin Suomessakin rikoksena rangaistava teko. Lisäksi tarjouskartellin on katsottu voivan eräissä tilanteissa täyttää petoksen tunnusmerkistön. Rikosoikeudelliset seuraamukset kilpailunrajoituksista ovat käytössä myös Suomen lähialueilla, kuten Virossa ja Venäjällä. Rangaistuksia voidaan määrätä maissa, joiden markkinoihin kilpailunrajoitus voi vaikuttaa.

On tärkeää muistaa, että tietämättömyys säännöistä ei poista menettelyn lainvastaisuutta.

Lisätietoja

Lainsäädäntöä

- Kilpailunrajoituslaki
(vuonna 2010 Kilpailulaki)
- EY:n perustamissopimus

Internetlinkkejä

- www.kilpailuvirasto.fi
- www.oikeus.fi/markkinaoikeus
- http://ec.europa.eu/competition/index_en.html

Oikeuskäytäntöä

Kielletty yhteistyö

- Asfaltti, markkinaoikeuden päätös 19.12.2007, dnro 94/04/KR
- Raakapuun hankinta valtakunnallisesti, Kilpailuviraston esitys markkinaoikeudelle 21.12.2006, dnro 416/61/2004
- Enontekiön taksiautoilijat, markkinaoikeuden päätös 22.6.2006, dnro 141/04/KR
- Raakapuun hankinta Mikkelin alueella, KHO:n päätös 20.12.2001, dnro 367, 3684, 3685/2/00 taltio 3179
- Finnpap, Kilpailuneuvoston päätös 6.6.1997, dnro 21/359/95

Toimialajärjestöjen suositukset

- Meklaripalkkiosuositus, markkinaoikeuden päätös 22.6.2006, dnro 141/04/KR ja KHO:n päätös 31.8.2007, dnro 2058/2/06, taltio 2212
- Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden vastaanottopalkkiot, Kilpailuneuvoston päätökset 3.11.1992 ja 29.10.1993, dnro:t 1/359/92 ja 6/359/93
- Hiusyrittäjien jäsentiedotteet, Kilpailuviraston esitys markkinaoikeudelle 27.8.2007, dnro 502/61/06

Tilastointi ja tietojenvaihto

- Päivittäistavarakauppa, Kilpailuviraston päätös 19.6.2008, Dnro 154/61/2007
- Kattohuopa, Kilpailuviraston päätös 16.2.2007, Dnro 1011/61/2002
- Myymälärekisteri, Kilpailuviraston päätös 23.2.2006, Dnro 253/61/1999
- Suomen Ääni- ja kuvatallennetuottajat ÄKT ry, Kilpailuviraston päätös 23.3.2004, Dnro 740/61/2002

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki

Puhelin 09 420 20 ▪ Faksi 09 4202 2299

www.ek.fi

Julkaisu internetissä

www.ek.fi/julkaisut

Lisätietoja

Asiantuntija

Jukka Lehtonen

Puh. 09 4202 3287

jukka.lehtonen@ek.fi

Julkaisun toimitus

Hannele Mayer-Pirttijärvi

Graafinen suunnittelu

Sampo Saarinen

Elokuu 2009